

ชื่อเรื่อง : การศึกษาวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมือง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A Study of School Health Program Implementation in Municipal Elementary
Schools in the Northeast of Thailand

ชื่อผู้วิจัย : รองศาสตราจารย์ปรีชา กิจวัฒน์ชัย, รองศาสตราจารย์ธวัชชัย เนียรวิฑูรย์,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา นาถะพินธุ, อาจารย์ดาวิวรรณ เศรษฐีธรรม,
อาจารย์คมคาย กิจวัฒน์ชัย

หน่วยงานที่สังกัด : ภาควิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น

หมายเลขโทรศัพท์ (043) 236906 โทรสาร (043) 347058

ได้รับทุนอุดหนุนประเภททั่วไปจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ปี พ.ศ. 2539

ระยะเวลาทำการวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2539 ถึง สิงหาคม 2540

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน สภาพะสุข
ภาพนักเรียน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาที่
สังกัดเทศบาลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยครูผู้บริหาร
โรงเรียน 18 คน ครูประจำชั้น/ครูผู้สอน 47 คน และนักเรียน 1,020 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบ
สอบถามครูผู้บริหารชุดหนึ่ง แบบสอบถามครูประจำชั้น/ครูผู้สอนชุดหนึ่ง และแบบบันทึกการ
ตรวจสุขภาพนักเรียนอีกชุดหนึ่ง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกเป็นครูผู้บริหารส่วนหนึ่ง ครู
ประจำชั้น/ครูผู้สอน ส่วนหนึ่ง และนักเรียนอีกส่วนหนึ่ง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC* แจก
แจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบความแตกต่างด้วย t-test และ F-test ผลการวิจัย
สรุปได้ดังนี้

1. วิธีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ส่วนใหญ่ดำเนินการตามรูปแบบของกองอนามัย
โรงเรียน กรมอนามัย และจัดเป็นบริการอนามัยโรงเรียนระดับ 1 ประกอบด้วยกิจกรรม 9 ข้อ คือ
จัดให้มีบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียนครบทุกคน จัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ สร้างเสริม
ภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียน ส่งเสริมสุขศึกษา มีการตรวจสุขภาพนักเรียน ให้การรักษาพยาบาล
นักเรียนที่เจ็บป่วย มีการติดตามผลการรักษา จัดหาน้ำดื่ม-น้ำใช้ที่สะอาดไว้บริการนักเรียน และ
ดำเนินการด้านโภชนาการในโรงเรียน

2. ทางด้านสภาวะสุขภาพนักเรียน ตรวจพบนักเรียนมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 15.4 สายตาผิดปกติ ร้อยละ 2.9 พบโรคและความผิดปกติโดยรวม ร้อยละ 81.4 โรคที่พบมาก 10 อันดับแรกคือ ฟันผุ ร้อยละ 70.0, ฟันมีหินปูน ร้อยละ 44.0, ต่อมธัยรอยด์โต ร้อยละ 9.8, เหา ร้อยละ 7.5, เยื่อจมูกอักเสบ ร้อยละ 7.1, ริดสีดวงตา ร้อยละ 6.1, เยื่อตาอักเสบ ร้อยละ 3.5, ต่อมทอนซิลอักเสบ ร้อยละ 3.5, เหงือกอักเสบ ร้อยละ 3.4 และคออักเสบ ร้อยละ 2.8 ให้การรักษาพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วย 256 คน ส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาล 12 คน และให้สุขศึกษา-แนะนำ 562 คน

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูผู้บริหาร และครูประจำชั้น/ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นปัญหาในระดับปานกลาง คือ คุุขาดความรู้ในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน และการตรวจสุขภาพนักเรียน ขาดแคลนเวชภัณฑ์และแผ่นวัดสายตา ขาดความสนใจในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน การใช้บริการที่ห้องพยาบาล/มุมพยาบาลไม่สะดวก ขาดการวางแผนงานอนามัยโรงเรียนร่วมกับเจ้าหน้าที่พยาบาลของเทศบาล การกำจัดขยะในโรงเรียนไม่ดีพอ และไม่มีเวลาทำงานอนามัยโรงเรียน ที่เป็นปัญหาในระดับมากมีเพียงข้อเดียว คือ คุุขาดความรู้ในการตรวจโรคคอกพอก

- Title** : A Study of School Health Program Implementation in Municipal Elementary Schools in the Northeast of Thailand
- Researchers** : Precha Kitvatanachai, Thawatchai Nienvitoon, Ganjana Nathapindhu, Dariwan Settheetham, Komkai Kitvatanachai
- Affiliation** : Department of Sanitary Science, Faculty of Public Health, Khon Kaen University
- Telephone no.** : (043) 236906, Fax. (043) 347058
- Funding Agency** : Research budget from Khon Kaen University, 1996
- Research Duration** : October 1996 - August 1997

ABSTRACT

This study aims to describe activities relating to school health services and obstacles encountered in implementation. It also aims to assess the health status of the students in the six municipal elementary schools which were studied in the northeast of Thailand. Two kinds of questionnaires were generated : one for headmasters, and another for teachers. The student personal health record forms were used to collect a record of each individual student's health status. The study population comprised 18 headmasters, 47 teachers, and 1,020 students. The data was analysed separately according to groupings that were designated by using the statistical package SPSS/PC⁺. Descriptive statistics were used for finding frequency distribution, percentage, and mean. Significant statistical tests for differences were the t-test and F-test statistics.

The overall study results can be concluded as follows :

1. Most of the school health activities were implemented following the code of practice of the School Health Division, Department of Health. The majority of them were classified as a school health care level 1 practice. There were nine activities, the school use of the student personal health record forms for each student, school sanitation, immunization, health education, student personal health inspection, treatment of sick students, follow up on the sick students, water supply, and nutritional food supplied to the school lunch program.

2. The health status for all 1,020 students was assessed through physical examinations. It was found that 15.4 % of the students were underweight, and 2.9 % were short-sighted.

Eighty one percent were found to have some type of ailment. The ten most frequently found diseases were dental caries (70.0 %), calculus (44.0 %), iodine deficiency disorder (9.8 %), pediculosis (7.5 %), rhinitis (7.1 %), trachoma (6.1 %), conjunctivitis (3.5 %), tonsillitis (3.5 %), gingivitis (3.4 %), and pharyngitis (2.8 %).

From physical examination in school students, there were 830 ill students. Among these, 256 students were treated with household remedies, 12 cases were referred to hospitals, and 562 students were provided health education.

3. Problems and difficulties when administering the school health program, as addressed by the headmasters and teachers, were moderately difficult. Common problems stemmed from teachers lacking the knowledge for school health practices and physical examinations, as well as a lack of some essential drugs and equipment for optical health measures. The teachers were not interested in school health programs. Referring sick students to the school medical room was considered to be inconvenient. Also, the teachers had no time for school health program activities. Another problem was inadequate cooperation between the teachers and health officers, particularly, refuse disposal methods were not correct, moreover, the most severe problem was that the teachers lacked knowledge to investigate the thyroiditis problem.